

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

DAŇOVÉ ÚNIKY OSOB SAMOSTATNĚ
VÝDĚLEČNĚ ČINNÝCH A MOŽNOSTI JEJICH
SNÍŽENÍ

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Václav BONĚK

Autor:

Tereza BERANOVÁ

2008

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pod vedením pana Ing. Václava Boňka a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Českých Budějovicích dne 26. 4. 2008

Poděkování vedoucímu práce

Děkuji tímto Ing. Václavu Boňkovi za odborné vedení a pomoc při zpracování diplomové práce.

Abstrakt

Title: Taxes flights of gainfully self-employed persons and the possibilities to remit them

Author: Tereza Beranová

Supervisor: Ing. Václav Boněk

Key words: Tax flight, Tax administrator, taxpayer, legislation

There are specify Income tax and Tax administrations law in this thesis. I tried to concretize the concept of taxes flights and then to present some of findings from verifications made by revenue authority. The directin of the work is confrontation the legislation of Czech Republic with another country and propose the motion of legislative changes in order to prevent the Taxes flights.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Organizační struktura české daňové správy.....	4
2.1. Legislativa v České republice.....	4
2.2. Daň z příjmů fyzických osob.....	5
2.3. Daň z příjmů fyzických osob - podnikatelů	7
2.4. Dozor nad státními financemi.	10
2.4.1. Zákon o správě daní a poplatků (č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).	10
3. Daňové úniky	16
3.1. Fikce nebo skutečnost?.....	16
3.1.1. Daňový únik.....	16
3.1.2. Legální snížení daní.....	20
3.2. Daňová optimalizace	20
3.2.1. Optimalizace v oblasti nákladů a výnosů (příjmů a výdajů)	20
4. Možnosti daňových úniků.....	22
4.1. Výdaje - náklady	22
4.2. Příjmy – výnosy.....	29
4.3. Vybrané zprávy z kontrol finančních úřadů	30
5. Dopad daňových úniků do dalších fiskálních a rozpočtových nástrojů.....	38

6. Možnosti bránění daňovým únikům v ČR	39
6.1. Daň z příjmů fyzických osob na Slovensku	39
6.1.1. Daň z příjmů upravuje zákon č. 595/2003 Z.z., o dani z příjmov, účinný od 1. 1. 2004.....	40
6.1.2. Správa daní a sankce.....	42
7. Návrhy de lege ferenda	44
7.1. Reforma daňového systému	46
8. Závěr	50

1. Úvod

Daňové úniky zahrnují mnoho rozličných aktivit a společnost i jednotlivci k nim zaujímají různé postoje. Největší rozdíl je samozřejmě v postoji daňového poplatníka a státního úředníka. Pro daňového poplatníka je výběr daní nutné zlo a kontrolu, respektive správce daně bere jako nepřítele, který jim chce ublížit. Správce daně zase zastupuje stát a musí jednat dle zákonů, i přesto že s nimi třeba nesouhlasí. Také musí fungovat etika a slušné chování, které je jak ze strany poplatníka, tak správce daně někdy nesprávné.

V první části práce jsou uvedeny důležité zákony, které problematiku daní vymezují, a to zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Dále je řešena otázka, co to vlastně daňový únik je a jsou popsány nejčastěji se opakující případy, které vedou k nelegálnímu krácení daní. Následně budou uvedeny některé objevené daňové úniky u daňových kontrol provedených finančním úřadem.

Daňové úniky mají dopad i na sociální pojištění a zdravotní pojištění. Pokud poplatník nelegálně snižuje svou daňovou povinnost, snižuje tím i odvody na tyto pojištění a stát tak přichází o další peníze v rozpočtu. Touto problematikou se zabývá pátá část této práce.

Cílem práce je navrhnoutí opatření, které by zabraňovalo daňovým únikům, nebo pomohlo k jejich snadnějšímu odhalení. V tomto případě je dobré inspirovat se v zahraničí. Nastíním situaci ve Slovenské republice, která nedávno prošla významnou daňovou reformou.

2. Organizační struktura české daňové správy

Centrálním orgánem české daňové správy je Ústřední finanční a daňové ředitelství, které bylo zřízeno v roce 1995 jako sekce Ministerstva financí. Soustava územních finančních orgánů byla zřízena na základě zákona č. 531/1990 Sb. k 1. lednu 1991 a v současné době je tvořena 8 finančními ředitelstvími, které řídí 222 finančních úřadů.

Finanční ředitelství vykonávají správu daní, řídí finanční úřady, vykonávají finanční kontrolu, vykonávají cenovou kontrolu, provádějí řízení o přestupcích. Finanční úřady mají na starost správu dotací, správu daní, odvod záloh a správních poplatků na daně, provádějí řízení o přestupcích, vybírají penále, poplatky a pokuty.

2.1. Legislativa v České republice

Daň je povinná, zákonem stanovená platba do státního nebo místního rozpočtu. Užívá se k úhradě nákladů, které jsou spojeny s plněním funkcí státu nebo místních státních orgánů.

Česká legislativa byla po roce 1990 poznamenána centrálně řízenou ekonomikou se zcela dominantním státním vlastnictvím. Rozhodující daní byla daň ze mzdy s klouzavě progresivní sazbou od 5% do 20%. V letech 1990 – 1992 byly přijaty nové právní úpravy a ty daly podklad pro nové zákony v České republice.

2.2. Daň z příjmů fyzických osob

V dnešní době upravuje daň z příjmů zákon č. 586/1992 Sb., který byl mnohokrát novelizován. V poslední době velkou úpravou byla daňová reforma, která mimo jiné přišla se zákonem č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejného rozpočtu. Sazba daně z příjmů byla stanovena progresivně, a postupně se snižovala nejvyšší sazba ze 47% na 32%. Do konce roku zdanění podléhalo sazbě od 12% do 32% podle výše příjmů. Daňovou reformou se sazba sjednotila na lineárních 15%.

Současná daňová úprava je velmi složitá a komplikovaná. Obsahuje velké množství výjimek, osvobození a úprav. Například slevy na dani jsou vypsány na třech stranách daňového zákona. Daňová reforma měla přinést zlepšení nejen ve výši placených daní, ale i ve zjednodušení legislativy. Bohužel se nepovedlo. Nový daňový zákon je stejně obsáhlý jako ten upravovaný. Největší změna je zavedení jednotné sazby u fyzických osob. Takzvaná rovná daň, kterou bych nyní trochu přiblížila.

Rovná daň

Už ve fiskální historii Řecka a Říma byla jednotná daňová sazba považována jako jediná spravedlivá, ekonomicky povzbudivá a snadno vybíratelná. Díky ní se na správě fiskální politiky celého římského impéria stačilo několik tisíc daňových výběřčích. Byla vybírána snadno proto, že pro většinu obyvatel byla výše daní snesitelná a také spravedlivá. Rovná daň přináší i ekonomický prospěch dané země. Což ukazují rozborem daňové problematiky na Slovensku v další části mé práce. A také na příkladech některých států, které rovnou daň uplatňují. Například Hong Kong, který má jednu z nejúspěšnějších ekonomik světa, má zavedenu jednotnou daň 16%. V Rusku se po zavedení rovné daně zvyšují daňové příjmy státu každoročně v průměru o 20%. Jednotná daňová sazba je zavedena také v Estonsku, Litvě, Lotyšsku, Gruzii, Rumunsku, Srbsku, na Novém Zélandě a dokonce o ní uvažují i Spojené státy americké.

Rovná daň je populární hlavně z hlediska spravedlnosti, progresivní zdanění je vlastně trestem za schopnosti, pracovitost a úspěch obecně. Už jen to, že u firem (právnických osob) je zdanění také plošné. Firmy s miliardovými příjmy jsou zdaněny stejnou sazbou jako malé firmy. Takže je nasnadě, že plošné zdanění přišlo i u fyzických osob, kde rozdíly v příjmech nejsou tak markantní jako u právnických osob.

Otázkou však je, zda rovná daň v podání české legislativy je skutečně rovná. Vzhledem k odčitatelným položkám, slevám na dani či daňovému bonusu bude vždy určitá rozdílnost ve zdanění fyzických osob. Dále jsou zde odvody na sociální a zdravotní pojištění, které ovlivňují celkové zatížení podnikatele.

2.3. Daň z příjmů fyzických osob - podnikatelů

Daň z příjmů fyzických osob bývá daní, která je nejvíce vnímána. Proto jakékoliv změny v její konstrukci jsou citlivě vnímány a lze předpokládat, že mohou mít dopady na ekonomické rozhodování jednotlivců. Na jejich ochotu pracovat, podnikat, či na strukturu jejich spotřeby.

Dílčí základ osob samostatně výdělečně činných je upraven v § 7 ZDP. Zahrnuje se do něho příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Příjmy u podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti se dají snížit o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Můžeme je uplatnit několika způsoby, a to na základě účetnictví, na základě daňové evidence, nebo procentem z příjmů. Poplatník však může mít stanovenou daň paušální částkou, takže se po dohodě se správcem daně vychází z předpokládaných příjmů a výdajů. Minimální základ daně z příjmů fyzických osob byl počínaje rokem 2008 zrušen.

Předmět daně

Předmět daně je složité definovat v obecné rovině, vzhledem k riziku neúplnosti takového vymezení, které by mohlo být prostorem pro vyhýbání se dani. Počítá se tedy z výčtové definice, která jednoznačně vyjmenovává základní, často se vyskytující druhy příjmů a zbývající příjmy pokrývá doplňkem: “vše, čím dochází ke zvýšení majetku poplatníka.”

Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob

Povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob má každá fyzická osoba, jejíž příjmy přesáhly 15 000,- Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby. Dále podává přiznání fyzická osoby, která vykazuje daňovou ztrátu.

Zálohy na daň z příjmů

Zálohy neplatí fyzické osoby, jejichž daňová povinnost za předchozí zdaňovací období nepřesáhla 30 000,- Kč. Pokud poslední známá daňová povinnost přesáhla 30 000,- Kč, avšak nepřesáhla 150 000,- Kč, platí zálohy na daň ve výši 40% poslední známé daňové povinnosti. Pokud byla poslední daňová povinnost vyšší než 150 000,- Kč, vypočítají se zálohy jako $\frac{1}{4}$ z poslední daňové povinnosti.

Nezdanitelné částky

O nezdanitelné částky si mohou podnikatelé snížit svůj základ daně. Jedná se o tyto položky. Hodnota darů poskytnutých obcím a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na účely financování vědy a vzdělání, kultury, školství, na policii, na požární ochranu. Dále dary poskytnuté fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím zdravotnická a školská zařízení či zařízení na ochranu opuštěných zvířat, pokud hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2% ze základu daně anebo činí alespoň 1 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10% ze základu daně. Částka zaplacená na úrocích ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření a z hypotečního úvěru poskytnutého bankou. Platby poskytnuté na penzijní připojištění se státním příspěvkem. Částka, kterou si lze odečíst se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou si lze odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč. Zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění za předpokladu, že výplata pojistného plnění je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let. Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období činí v úhrnu 12 000 Kč. Od základu daně lze také odečíst daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v pěti zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.

Výdajové paušály

Výdajové paušály jsou zajímavou alternativou zvláště pro ty podnikatele, jejichž příjmy jsou mnohonásobně vyšší než náklady. Jedná se o možnost uplatnit výdaje procentem z příjmů, které je určeno dle druhu činnosti. Nejnižší procento je u příjmů u pronájmu, a to 30%. Nejvíce si mohou uplatnit podnikatelé zabývající se zemědělskou výrobou, či lesním a vodním hospodářstvím, a to 80%. Poplatníci, kteří využívají výdajové paušály jsou povinni vést pouze evidenci příjmů a pohledávek vzniklých v souvislosti s jejich činností.

2.4. Dozor nad státními financemi.

„ K dozoru na státní hospodářství, státní jmění a státní dluh Československé republiky zřizuje se Nejvyšší účetní kontrolní úřad se sídlem v Praze jako úřad samostatný, ministerstvům rovnocenný a na nich nezávislý, „ můžeme číst v zákoně přijatém 20. Března 1919 – tedy půl roku od vzniku samostatného státu. Šlo o zákon č. 175/1919 Sb., o zřízení a působnosti Nejvyššího účetního kontrolního úřadu. Tento nezávislý orgán, který byl zodpovědný pouze Národnímu shromáždění, měl rozsáhlé kontrolní pravomoci.

2.4.1. Zákon o správě daní a poplatků (č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Upravuje správu daní, poplatků, odvodů, záloh na tyto příjmy a odvodů za porušení kázně. Při správě daně jednají správci daně v řízení o daních v souladu se zákony a jinými obecně závaznými právními předpisy, chrání zájmy státu a dbají přitom na zachování práv a právem chráněných zájmů daňových subjektů a ostatních osob zúčastněných na daňovém řízení. Při rozhodování hodnotí správce daně důkazy podle své úvahy, a to každý zvlášť a v jejich vzájemné souvislosti. Současně přihlíží ke všemu, co v daňovém řízení vyšlo najevo. Všechny daňové subjekty mají v daňovém řízení před správcem daně stejná procesní práva a povinnosti. Právem a povinností všech daňových subjektů je úzce spolupracovat se správcem daně při správním stanovení a vybrání daně. Při tom jsou povinny dodržovat zákony i ostatní obecně známé právní předpisy.

Místní šetření

Místní šetření jako jeden z procesních úkonů v daňovém řízení, je upraveno ustanovením § 15 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Místním předpisem se prověřují skutečnosti nutné pro vedení daňového řízení. Šetření provádějí pracovníci všech oddělení finančních úřadů.

Daňová kontrola a daňové řízení

Při daňové kontrole a u daňového řízení se správce daně řídí zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, Listinou základních práv a svobod, zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a soudním správním řádem.

Co je to daňová kontrola zákon o správě daní a poplatků nestanovuje, pouze uvádí, k čemu kontrola slouží. Dle § 16 daňového řádu se dá daňová kontrola brát jako dílčí procesní postup v rámci daňového řízení. Daňovým řízením rozumíme řízení o daních, které je vedeno vždy ve věci jedné daně za jedno zdaňovací období.

Provedení daňové kontroly je problematické jak z pohledu správce daně, tak z pohledu daňového subjektu. Nejen že poplatníci často nemají představu o svých právech a povinnostech v daňovém řízení, ale stát nevytváří pracovníkům správy daní dostatečné podmínky pro to, aby mohli tyto náročné úkoly plnit. Finanční úřady nemají dostatečné množství pracovníků v úseku správy a kontroly daní. Je obtížné najít odborníky v sekci daní a účetnictví, kteří by měli o práci na finančním úřadě zájem. A ti, co zájem mají, nesplňují ani minimální požadavky. A to přináší nejen velké náklady na školení a kvalifikaci, ale i hodně času, který zamezuje správnému provádění kontrol. Správci daní jsou tak v situaci, kdy se musí spokojit s méně četnými, ale kvalitními kontrolami. Což má za následek hodně subjektů, které mohou kontrole unikat delší dobu. A tím se dostat do promlčecí lhůty.

Daňové řízení je založeno na zásadě, že každý daňový subjekt má povinnost sám daň přiznat, ale také povinnost toto své tvrzení doložit. Tedy břemeno důkazní. Pokud tedy správce daně zákonem určeným způsobem vyjádří pochybnost o tvrzení daňového subjektu, je subjekt povinen skutečnosti dokázat, a to ve stanovené lhůtě. Problémy v průběhu daňové kontroly někdy způsobuje skutečnost, že daňové subjekty ne vždy chápou podstatu a předmět dokazování.

Daňová kontrola

Správná daňová kontrola by měla přinést ponaučení daňovému subjektu o nedostatcích v jeho evidenci a nesprávných postupech. Většina živnostníků uvítá, když se kontrola koná v začátcích jejich podnikání, aby mohli případné nedostatky odstranit včas. Bohužel se na kontrolu pohlíží jen jako na způsob státu jak dostat ještě více peněz z daňových poplatníků. Naopak by mělo jít hlavně o zabránění nejen podvodům ale i neúmyslným únikům, ke kterým dochází díky špatnému výkladu daňových zákonů. Ke zlepšení daňových kontrol by určitě přispělo periodické kontrolování každého subjektu. Podobně je tomu u OSSZ. Každé dva roky kontrolují všechny subjekty, zda odvádějí pojistné za zaměstnance ve správné výši. A tím předcházejí podvodům a také včas odhalují nesrovnalosti. Pokud by se zavedly pravidelné kontroly, snížily by se i náklady na jejich provádění. Hlavně by nedocházelo k tak vysokým penalizacím, takže by byli i snáze vymahatelné.

Nové trendy v daňových kontrolách

Ministerstvo financí České republiky by chtělo zlepšit kvalitu klientského přístupu daňové správy a zároveň zajistit odpovídající efektivitu práce. Tím by chtělo docílit umožnění správcům daně užití analytických softwarových nástrojů a zavedením elektronické kontroly dat. Elektronickou kontrolou dat je třeba rozumět takovou formu kontroly, kdy daňový subjekt předá pracovníkovi správce daně data požadovaná pro daňovou kontrolu v elektronické podobě na technickém nosiči dat. Správce daně následně zpracuje data na svém pracovišti pomocí speciálního analytického softwaru. Od této inovace očekává ministerstvo hlavně zkrácení doby pobytu správce daně ve firmě u daňového subjektu, dále že na základě počítačové analýzy dat může správce daně jednodušeji kontrolovat a filtrovat nabízená data a také by se měla zkrátit celková doba prováděné kontroly. Na rozsah kontrolovaných dat tato změna vliv mít nebude. Zavedení elektronické kontroly vyplývá ze spolupráce české daňové správy s daňovými správami ostatních členských zemí EU. Jde hlavně o přizpůsobení se požadavkům daňové veřejnosti, kdy v období elektronické fakturace, uchovávání a zpracování dat je elektronická kontrola nezbytností.

Sankce

Zákon o správě daní a poplatků také upravuje vybírání sankcí a pokut. Nejfrekventovanější typ daňové sankce je penále dle § 63 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Jde o **úrok z prodlení**. V prodlení je daňový dlužník v případě, že nezaplatí splatnou daň nejpozději v den splatnosti. Výše úroku v prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o čtrnáct procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.

Další typ sankce může být **pokuta** dle § 37. Pokuta je ukládána tomu, kdo nesplní ve stanovené lhůtě povinnost nepeněžitě povahy vyplývající z tohoto nebo zvláštního daňového zákona. Správce daně může uložit pokutu i opakovaně, a to až do celkové výše 2 000 000 Kč. Pokutu nelze uložit, jestliže uplynuly od konce roku, ve kterém došlo k jednání zakládajícímu právo na uložení pokuty, dva roky. Právo vyměřenou pokutu vymáhat se promlčuje po pěti letech od vykonatelnosti rozhodnutí.

Dle § 37b vzniká daňovému subjektu povinnost uhradit **penále** z částky dodatečně vyměřené daně nebo z částky dodatečně snížené daňové ztráty tak, jak byla stanovena oproti poslední známé daňové povinnosti ve výši 20%, je-li daň zvyšována, či je-li snižován odpočet daně nebo nárok na vrácení daně a 5% je-li snižována daňová ztráta. Pokud je dodatečně vyměřován základ daně a daň podle dodatečného daňového přiznání nebo dodatečného hlášení, penále z částky, která je v něm uvedena, nevzniká.

V souvislosti s trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 vyvstává otázka, jak vymezit hranice podle kterých postupovat při určení zda jde o postupy, které jsou beztrestné či už jde o trestný čin. Nejčastějšími případy, kdy dochází k trestnému činu dle § 148 trestního zákona je snaha docílit co nejnižšího základu daně fiktivním zvyšováním nákladů (výdajů) nebo snižováním výnosů (příjmů), nepřiznání tržeb z pronájmu bytů či rekreačních objektů a umělé vytvoření situace, z níž je příjem osvobozen od daně.

Ustanovení § 148 odst. 2 trestního zákona sankcionují vylákání daňové, poplatkové, celní a jiné výhody. Podle tohoto ustanovení se trestného činu dopustí ten, kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

Pohled na daňovou kontrolu ze strany finančního úřadu

Pracovníci finančních úřadů nejsou v jednoduché situaci. Nejen, že musejí řešit mezery v zákonech, ale veškeré stížnosti daňových subjektů jsou směřovány na ně. I přesto, že správce daně jen plní své povinnosti a zákony nestanovuje. Při kontrolách musejí čelit mnohdy nepříjemnému jednání daňových subjektů, ale i jejich zástupců v řadách daňových poradců. Jsou známy případy, kdy daňový poradce poplatníka protahoval daňovou kontrolu neustálými stížnostmi na stranu správce daně až na roky. Poplatníci prostě nechápou, že provádět kontrolu, je pro správce daně zaměstnání jako každé jiné a musí se řídit určitými zákony.

3. Daňové úniky

3.1. Fikce nebo skutečnost?

Daňovým únikem se rozumí minimalizace daňové povinnosti, kdy daňový subjekt získává daňovou výhodu v rozporu se zákonem, tedy jejich porušováním. Daňové úniky mohou vzniknout neúmyslně, a to nepochopením právních předpisů či neúplnou informovaností. Většina případů však vzniká úmyslným jednáním daňových subjektů.

3.1.1. Daňový únik

Daňové úniky jsou problémem všech ekonomik, nezávisle na daňových sazbách. Dle mého názoru je v České republice stále zakořeněna doba minulého režimu, kdy se každý snažil nějakým „podvodem“ přizpůsobit tehdejší době, kdy stát byl brán jako protivník. Řekla bych, že český občan má v sobě zakotveno heslo „S poctivostí nikam nedojdeš“ a plně se jím řídí. Z mých anonymních průzkumů vyplývá, že většina subjektů bere vybírání daní jako okrádání od státu. Skoro žádný subjekt si neuvědomuje, že stát tvoří i on sám, a že je třeba nějakým způsobem tvořit státní rozpočet, ze kterého i oni sami čerpají. Těmto názorům se dá předejít snad jen postupem času a lepším vzděláváním nastávající generace, kdy si poplatníci uvědomí, že podvodem okrádají i sebe. Správné pochopení daňového systému a jeho účelnosti by se mohlo zamezit aspoň částečně daňovým únikům. Neboť vždy a všude se najde člověk, který má málo a chce víc. Což ukazuje následující tabulka daňové morálky ve vybraných zemích.

Tabulka č. 1 Daňová morálka poplatníků ve vybraných zemích

ZEMĚ	HODNOCENÍ	ZEMĚ	HODNOCENÍ
Maďarsko	3,4	Singapur	6,3
Rakousko	4,2	Hon Kong	6,1
Francie	4,0	Nizozemí	4,8
Norsko	3,4	Španělsko	4,7
Irsko	4,1	Portugalsko	2,8
Německo	3,8	Česká republika	2,6

Poznámka: 7 – minimální, 1 – maximální

Pramen: World Competitiveness Report 2002, University of Harvard

Do oblasti daňových úniků spadá také šedá a černá ekonomika. Podle odhadů se v roce 2003 velikost šedé ekonomiky blížila 25 % HDP. Z průzkumu ekonomů Hanouska a Paldy, kterou zpracovávali pro Světovou banku, vyplynulo, že každý čtvrtý dotázaný z více než tisícovky Čechů si vydělává načerno. A každý druhý připustil, že je zákazníkem stínového podnikání, většinou jde o opravy auta, drobné instalátérské práce a to vše bez potvrzení. Statistiky vykazují, že průměrné základy daně u OSVČ, pro něž je podnikání jediný zdroj příjmu, se v průměru dlouhodobě pohybují na polovině průměrné mzdy. Což ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 2

ROK	POČET DS	ZÁKLAD DANĚ DLE §7	PRUMĚRNÝ ZÁKLAD DANĚ DLE §7	PRUMĚRNÝ ZÁKLAD DANĚ DLE §7/ MĚSÍC
1998	42 078	3 511 349 691	83 449	6 954
1999	44 437	3 615 838 306	81 370	6 781
2000	41 178	3 875 755 171	94 122	7 843
2001	42 156	4 727 594 482	112 145	9 345
2002	46 552	5 168 077 376	111 017	9 251
2003	46 000	5 642 967 446	122 673	10 223
2004	45 978	5 909 322 074	128 525	10 710
2005	41 392	5 197 790 511	125 575	10 465

Ing. Václav Boněk, Vědecká konference – Správa daně, 10. ročník

Z těchto údajů je zřejmé, že podnikatelé žijí z minimálních mezd a jejich podnikání je vlastně prodělečná činnost. Jak je potom možné, že si mohou dovolit vlastnit více osobních automobilů, rodinné domy a luxusní dovolené? Jen zatajováním příjmů.

3.1.2. Legální snížení daní

Daňová povinnost se dá snížit nejen daňovými úniky, ale také legální cestou. Je k tomu však potřeba velmi dobrá znalost zákonů. Daňový subjekt může využít nedostatků v zákonech, které nebyly záměrem zákonodárce, či může využít zcela legální optimalizace daní.

3.2. Daňová optimalizace

Optimalizace daňového základu je pochopitelné chování daňového subjektu s cílem dosáhnout co nejnižší daňové povinnosti. Celou řadu zákonných úprav daňového základu dovoluje zákon č. 586/1992 Sb. U optimalizace by si každý subjekt měl dát pozor, aby se stále pohyboval v mezích zákona. Protože i sebemenším nedodržením zákona se jedná o daňový únik.

3.2.1. Optimalizace v oblasti nákladů a výnosů (příjmů a výdajů)

Odpisování hmotného majetku

Odpisování může živnostníkovi poskytnout velké možnosti optimalizace nákladů (výdajů). Může si vybrat při nově nakoupeném majetku, zda bude odepisovat zrychleně, či rovnoměrně. Má také možnost odpisy v daném roce přerušit, a to jak u jednoho majetku tak u všech.

Nákup zásob před koncem roku

Tento způsob optimalizace je jen pro daňové subjekty, které vedou daňovou evidenci. Princip této optimalizace spočívá v tom, že podnikatel za předpokladu dostatku finančních prostředků před koncem roku, nakoupí skladové zásoby. Tím se zvýší výdaje daného roku a současně sníží základ daně. Tato optimalizace je pouze řešením pro dané zdaňovací období, protože přesouvá výdaje následujícího roku na letošní.

Finanční leasing

Ještě za zdaňovací období roku 2007 bylo možné svou daňovou povinnost optimalizovat pomocí finančního leasingu. A to tím, že nákupem majetku na leasing si mohl daňový subjekt uplatnit výdaje na splátky do nákladů již během tří let. To daňová reforma zrušila a finanční leasing je možný minimálně na pět let.

Rozdělení příjmů na spolupracující osoby

Ustanovení o dělení příjmů na spolupracující osobu je upraveno v § 13 ZDP. Dle tohoto ustanovení lze převádět příjmy jednak na spolupracujícího manžela (manželku) a dále na ostatní osoby žijící s OSVČ v domácnosti. V tomto případě lze na manžela (manželku) uplatnit rozdělit maximálně 540 000 Kč za celé zdaňovací období a maximálně 180 000 Kč na ostatní členy žijící s ním v domácnosti. Rozdělování příjmů na spolupracující osoby je z hlediska daně z příjmů výhodné v situaci, kdy lze převádět část příjmů OSVČ na takové osoby, které mají vlastní příjmy velmi nízké nebo dokonce žádné. V takovém případě může spolupracující osoba uplatnit své slevy na dani, které by jinak propadly. Za zdaňovací období roku 2007 se rozdělování příjmů na spolupracující osobu uplatňovalo také kvůli progresivní sazbě daně. Poplatník se díky rozdělení části svého příjmu mohl dostat do nižší sazby daně.

4. Možnosti daňových úniků

Nejčastější „chyby“ v účtování nákladů a výnosů. Následující stránky jsou věnovány nejběžnějším daňovým únikům, které poplatníci používají. Ať už z důvodu neznalosti zákona, nebo úmyslně za účelem krácení daní.

4.1. Výdaje - náklady

Osobní automobil

U vozidel zahrnutých v obchodním majetku podnikatelů – FO dochází často k tomu, že podnikatel používá vozidla nejen pro služební, ale také pro soukromé jízdy. V takovém případě by měla být část výdajů daňově neuznatelná. Jedná se hlavně o odpisy, kde není přesně stanoveno zákonem jakým způsobem rozdělit výdaje na daňově uznatelné a daňově neuznatelné. Čímž dochází k nejasnostem. Dále by měl podnikatel zvýšit základ daně o poměrnou část nákladů na pohonné hmoty. Je na uvážení dle knihy jízd, zda může být uplatňována dálniční známka. U nákladu na pojistné jde o to, zda i příjem z pojistných událostí je zdanitelným příjmem. A také by se u pojistného mělo časově rozlišovat. Což je velký problém zejména u menších poplatníků. Většina jich časově nerozlišuje a tím dochází k daňovému úniku.

Dle výsledků kontrol provedených finančním úřadem, jde o jeden z nejčastěji se vyskytujících daňových úniků. Podnikatelé si pořizují osobní automobily, které používají k soukromým účelům. Ale v knihách jízd buď tyto cesty vůbec neevidují, nebo je uvádějí jen zčásti. Jsou podnikatelé, kteří tento únik dělají spíše z pohodlnosti. Protože evidence veškerých jízd, které jsou osobní, není vždy jednoduché. Jsou zde však podnikatelé, kteří si kupují luxusní vozidla a zahrnují je do majetku za účelem snížení daní, i přesto že jsou využita spíše k osobním účelům. Dokazování těchto úniků není zrovna jednoduché. Důležitým předpokladem daňové uznatelnosti jízdních výdajů je průkazná evidence jízd, která má nejčastěji podobu tzv. jízdního deníku. Podle pokynu D-300 by měl poplatník vést v evidenci jízd minimálně datum jízdy, cíl jízdy, účel jízdy, ujeté km.

Běžné provozní náklady

Problematika rozdělení nákladů na osobní a podnikatelské je u provozních nákladů složitá. Protože většina malých podnikatelů má obchodní prostory v místě bydliště, nebo alespoň kancelářské prostory, je nutné rozdělovat náklady na nájem, energie, či opravy. I zde se najdou tací, kteří si na úkor státu vybavují své bydlení. Například kožená sedací souprava či příliš častá obnova informační technologie není dle mého názoru potřebný náklad na udržování příjmů. Nemluvě o používání mobilních telefonů k soukromým účelům, které vlastně nejdu odhalit. Dále si podnikatelé uplatňují kancelářský materiál v neúměrné míře, například začátkem září, kdy jejich děti nastupují do škol. Nebo koupí literatury, která neslouží k podnikání, avšak není přesně popsána na daňovém dokladu. Uplatňování výdajů na ošacení či pracovní obuv je také sporné. Jsou profese, které vyžadují speciální oblečení, ale v případě podnikatele, který se pohybuje v běžném oblečení je tento výdej snadno zneužitelný. Těžko dokázat zda si oblek pořídil opravdu na obchodní setkání či na svatbu přátel.

Výše uvedené výdaje jsou většinou menší částky, ale v celkovém součtu se jedná o velký díl daňových úniků. Zvláště když se dle výsledků daňových kontrol čím dál častěji objevují nákladné obchodní obědy zahrnuté v nákladech. Či pobyty v luxusních střediscích, které jsou vykazovány jako školení, porady či obchodní jednání. Podnikatelé však zapomínají rozdělit náklady na daňově neuznatelné a na úkor státu si udělají po ukončení školení dovolenou.

Časové rozlišení

Správné časové rozlišení nákladů, tedy zaúčtování nákladu do období, s nímž věcně a časově souvisí, má velký význam pro daňovou uznatelnost nákladů. Častá chyba v časovém rozlišení vzniká pořízením většího množství drobného majetku.

Příklad: Podnikatel pořídil nový nábytek do hotelu v celkové hodnotě 1 200 000 Kč. Všechny jednotlivé předměty měly pořizovací cenu nižší než 40 000 Kč, a splňovaly tedy podmínku pro zařazení do drobného majetku. Vzhledem k množství a celkové hodnotě tohoto majetku by mělo dojít k časovému rozlišení nákladů. Proto se v praxi může stát, že se podnikatel domluví s prodejcem nábytku a nábytek si nechá rozepsat na menší části a v postupném plnění. Dalším závažným problémem u časového rozlišení je finanční leasing. Tam musí kontrola dohlédnout na správné časové rozlišení zálohy. Kde se poplatníci snaží zálohu uplatnit v roce zaplacení do nákladů v plné výši.

Manka a škody

Za náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů lze uznat: škody vzniklé v důsledku živelných pohrom, škody způsobené podle potvrzení policie neznámým pachatelem. Aby mohlo dojít k daňovému uznání škody způsobené živelní pohromou, musí být výše škody doložena posudkem pojišťovny, nebo posudkem soudního znalce. V této sekci sice tolik daňových úniků není, ale také zde můžeme najít pár pojistných podvodů. Podnikatelé se snaží zakrýt manko v pokladně, či zboží, které bylo prodáno bez dokladu. Nebo se může vyskytnout případ, kdy podnikatel potřebuje obnovit vozový park a tak zařídí havárii s úplnou demolicí vozidla. Nejde sice o tak časté situace, ale vždy jde o větší částky.

Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

U dlouhodobého majetku je třeba sledovat správné určení vstupní ceny a také zůstatkové ceny. Vstupní cena představuje hodnotu majetku, z níž se majetek odpisuje. Vstupní cena se určí dle způsobu nabytí. U majetku pořízeného úplatně jde o pořizovací cenu. U nabytí darováním, dědictvím či vkladem jde o reprodukční pořizovací cenu. V souvislosti s pořízením majetku vzniká řada dalších nákladů, z nichž ne všechny vstupují do pořizovací ceny. Správné určení pořizovací ceny má tedy velký vliv na pozdější daňové náklady. Dlouhodobý majetek může být vytvořen i vlastním přičiněním samotného podnikatele. Tady je hlavní, že fyzické osoby si nesmějí zohlednit čas věnovaný vytváření majetku do nákladů. U majetku se v první řadě snaží podnikatelé, aby ho mohli odepsat hned v roce pořízení. Takže dochází k nepravdivé fakturaci v nižších částkách a k různému rozepisování majetku. Například při pořízení osobního vozidla se fakturuje automobil za 39 000,- a zbylá část 20 000,- se vyfakturuje jako oprava či náhradní díly. A tím si poplatník sníží daňovou povinnost dříve.

Zůstatková cena je definována v § 29 odst. 2 ZDP jako rozdíl mezi vstupní cenou hmotného majetku a celkovou výší odpisů z tohoto majetku.

U majetku je důležité správné zařazení a provedení odpisů. I když ke špatnému odpisování dochází spíše nedbalostí či vinou techniky i zde může dojít k nemalým daňovým únikům. Pokud je majetek používán k podnikání jen částečně, je nutno odpisy přiměřeně krátit. Kritérium krácení nechává ZDP na každém poplatníkovi, aby si stanovil sám podle konkrétních podmínek, a je pak na něm, aby zvolené kritérium obhájil před správcem daně.

Pohledávky

Pohledávky vznikají zaúčtováním vydané faktury nejčastěji do výnosů. Jsou oceněny jmenovitou hodnotou. U pohledávek může dojít k jejich nesplacení a tím se z nich stávají nedobytné pohledávky. Zákon umožňuje tyto pohledávky částečně či zcela odepsat a snížit si tak daňový základ. Pohledávka se stane nákladem prostřednictvím jednorázového, nebo postupného odpisu. Pro poplatníky vedoucí účetnictví řeší odpis pohledávky § 24 odst. 2y. Zde dochází spíše k chybám než úmyslnému jednání.

Reklama a propagace

V dnešní době jsou v takřka každé oblasti vynakládány určité prostředky za účelem podpory tržní pozice podnikatele prostřednictvím reklamy a propagace. Významným faktorem je absence legislativního vymezení či upřesnění pojmu „reklama“. Přitom právě významová šíře tohoto pojmu je jednou z příčin možných daňových komplikací. Problematiku nákladů na reklamu se nedotýká žádný předpis ZDP, ten řeší pouze tzv. náklady na reprezentaci. Vzhledem k tomu, že v reklamě jde mnohdy o poskytování práv či o jiné služby nehmotné povahy, v některých případech neexistuje hmatatelný důkaz o tom, že k danému plnění skutečně došlo. Popřípadě nelze prokázat rozsah a povahu tohoto plnění.

Této skutečnosti někteří poplatníci zneužívají k fingování obchodních transakcí prezentovaných jako reklamní služby s cílem přesunu základu daně mezi zúčastněnými stranami.

Dle finančního úřadu kladou kontroly zvýšenou pozornost na uplatňování nákladu na reklamu a mají větší nároky na poplatníky z hlediska jejich důkazního břemene. Podnikatelé využívají nákladů na reklamu či reprezentaci k různým společenským událostem. Pořádají ukázkové akce, ochutnávky, obchodní jednání, či rozdávají reklamní předměty, vzorky. Určitě se najdou podnikatelé, kteří zboží určené k ochutnávce či jako reklamní předmět upotřebí ve své domácnosti. Tam se bohužel těžko dokazuje, jakým způsobem bylo se vzorky či zbožím naloženo.

Služby

U služeb je možnost daňových úniků nejvyšší. Vzhledem ke špatnému dokazování zda ke službě skutečně došlo je zde možnost provést více úniků. Díky tomu, že podnikatelé nevykazují žádný přírůstek zboží, materiálu či majetku, jde lehce uplatnit fakturu na služby do nákladů i přesto, že služba nebyla přijata k získání či udržení příjmů. Tím bych chtěla poukázat, že v praxi se podnikatelé, obzvláště ti menší, domluví a vystaví obecnou fakturu na služby, například poradenství, zprostředkování, dopravu. Ale už nikde nevidují, zda byla služba využita opravdu k podnikání. Další činnost, kterou si podnikatelé snižují svůj daňový základ, je falšování faktur. V dnešní době již není neobvyklé, najít v účetnictví podnikatele fakturu, kterou vystavil subjekt, který neexistuje. V době, kdy si kdokoliv může nechat udělat razítko znějící i na cizí jméno je tato praktika oblíbená. Hlavně u služeb.

Technické zhodnocení

Technické zhodnocení movitých věcí je charakterizováno jako náklady na rekonstrukci a modernizaci majetku, pokud převýšily u jednotlivého majetku v úhrnu ve zdaňovacím období částku 40 000 Kč. Za rekonstrukci se pro daňové účely považují takové zásahy do majetku, které mají za následek změnu jeho účelu nebo parametrů, za modernizaci je považováno rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku. Určit zda se jedná o technické zhodnocení či jen opravu je mnohdy velmi složité a i pracovníci finančních úřadů musejí postupovat velmi pečlivě a díky špatnému vymezení v zákoně často rozhodují „citem“. A této mezery v zákoně využívají poplatníci. Uvedu příklad. Provozovatel sítě restaurací pan Malý vlastní firemní vůz. Do prvního z nich zakoupil autorádio v ceně 7 000 Kč. V tomto případě se jednalo o provozní náklad, i přesto že došlo k rozšíření vybavenosti. Nebyla překročena hranice 40 000 Kč.

Dále nechal pan Malý zhotovit ve vozidle střešní okno v hodnotě 35 000 Kč. Tím se celková částka za rekonstrukci dostala přes 40 000 Kč a bude se jednat o technické zhodnocení, které musí být účtováno jako zvýšení vstupní ceny. A zde nastává problém, poplatníci nenačítají jednotlivé úpravy a tím nepřekračují 40 000 Kč. Uznávají si tedy jednotlivé částky ihned do nákladů.

4.2. Příjmy – výnosy

V oblasti příjmů je nejčastějším daňovým únikem práce načerno. Jedná se o provedení služby, kdy dodavatel nevystaví fakturu a tím nepřizná své příjmy za provedenou práci. Nejvíce takových prací se zatajuje v drobných řemeslných činnostech. Dalším způsobem, jak si snížit daňovou povinnost je v případě vedení daňové evidence vystavení faktury, ale nezanesení příjmu, který byl přijat v hotovosti, popřípadě na osobní bankovní účet. Jedním ze způsobů jak neplatit daně je také vystavování zálohových faktur bez jejich vyúčtování.

O tom, že se daňové subjekty snaží vymýšlet stále složitější a propracovanější podvody svědčí vybrané zprávy z kontrol finančních úřadů v následující části.

4.3. Vybrané zprávy z kontrol finančních úřadů

Česká daňová správa

Neoprávněné výdaje a zatajené příjmy

Finanční úřad v rámci daňové kontroly daně z příjmu fyzických osob za období let 2003 a 2004 zjistil u daňového subjektu, který vedl jednoduché účetnictví, respektive daňovou evidenci, že v kontrolovaných letech nemá ve své evidenci uvedeny všechny své dosažené příjmy. Dále správce daně zjistil, že za rok 2004 si daňový subjekt uplatnil neoprávněně do výdajů částku, aniž by vynaložení těchto výdajů prokázal. Na základě těchto zjištění, byla daňovému subjektu dodatečně vyměřena daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2003 a 2004. Finanční úřad bude plnit oznamovací povinnost podle § 8 trestního řádu.

Když účetní software selže

Správce daně provedl kontrolu daně z příjmů fyzických osob za roky 2001 až 2003. Při kontrole správce daně mimo jiné zjistil, že vedený peněžní deník, zpracováváný pomocí výpočetní techniky, vykazoval na některých stranách součtové chyby v příjmech i ve výdajích a to ve stotisícových částkách, které negativně ovlivnily základ daně a tím i daň. Správce daně doměřil daňovou povinnost ve výši převyšující několik stovek tisíc a předal případ orgánům činným v trestním řízení s podezřením na úmyslné zkrácení daní, jehož podstatou je manipulování s účetními daty, která byla zpracovávána prostřednictvím účetního softwaru.

Daň z příjmů fyzických osob

Finanční úřad v rámci daňové kontroly daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2004 a 2005 u daňového subjektu, který provozoval obchodní činnost – nákup a prodej chemických přípravků na ošetřování zemědělských plodin a nákup a prodej řepky, zjistil, že v roce 2004 nebyla zahrnuta do příjmů částka přes sto tisíc korun za vystavené faktury, které byly v tomto zdaňovacím období uhrazeny. Poplatník vede daňovou evidenci. Dále správce daně zjistil, že do daňových výdajů poplatník zahrnul částku několika stovek tisíc korun i přesto, že se jednalo o finanční bonus, který obdržel od svého dodavatele. Dále bylo zjištěno, že daňový subjekt zahrnul do výdajů na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů zálohové faktury na nákup řepky, které byly v celkové výši řádově milionů korun zaplacené dle výdajových pokladních dokladů během měsíce prosince 2004. Peněžní částky zaplacené za tyto zálohové faktury na nákup řepky byly v lednu roku 2005 vráceny ve stejné celkové částce v hotovosti, jelikož nákup řepky se neuskutečnil. Tato částka však nebyla zahrnuta daňovým subjektem do základu daně. Na základě těchto zjištění byla daňovému subjektu dodatečně vyměřena daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2004 ve výši desítek tisíc korun a za zdaňovací období roku 2005 ve výši stovek tisíc korun. Finanční úřad neshledal důvody pro postup podle § 8 trestního řádu.

Když se smůla lepí na paty

Finanční úřad si pro kontrolu vybral živnostníka podnikajícího v pohostinství. Poplatník měl tu smůlu, že den pře zahájením kontroly zapomněl uzamknout automobil, ve kterém měl veškeré účetní doklady, zloději neváhali a všechny doklady byly ukradeny. Finanční úřad toto neuznal jako důvod k neprovedení kontroly a pouhým porovnáním informací z bankovních ústavů a počítačových sestav, které správci daně poskytl externí účetní daňového subjektu, vyšlo najevo, že poplatník vlastnil ještě další bankovní účty, o kterých neúčtoval a kam platili odběratelé částky, které nehodlal zdanit. Následkem toho byl daňový únik v řádech milionů korun.

Podnět z jiného finančního úřadu

Finanční úřad zahájil kontrolu u daňového subjektu na základě podnětu jiného finančního úřadu. Kontrolovaný subjekt měl jako předmět podnikání nákup a prodej zboží. Podnět z jiného finančního úřadu upozornil na skutečnost, že uvedený subjekt uplatnil ve výdajích fakturu od subjektu, který prokazatelně tuto fakturu nevystavil. Na tento podnět přišli při kontrolní akci stánkového prodeje. Kontrolou bylo zjištěno, že dodací faktury na zboží prodávané kontrolovaným subjektem ve stáncích nebo při jednorázových prodejních akcích textilu a obuvi si vystavoval subjekt sám. V daňovém řízení nedokázal prokázat vynaložení záúčtovaných výdajů a byla mu doměřena neoprávněně snížená daňová povinnost o částku převyšující jeden milion korun.

Pozor na fiktivní společnosti

Náklady vynaložené na průzkum trhu a na reklamu jsou i pro stavební činnost opodstatněnými náklady. Avšak daňový subjekt zřejmě podcenil důležitou skutečnost, že při daňové kontrole bude muset správci daně prokázat faktické dodání deklarovaných služeb, a to právě dodavatelem uvedeným na předložených dokladech. Tuto skutečnost se daňovému subjektu prokázat nepodařilo, a to vzhledem k tomu, že poskytovatelem služeb byla fiktivní společnost.

Optimalizace daňové povinnosti

Daňový subjekt si vysvětlil pojem „daňové povinnosti“ vůči státu po svém. Když už mu vyšla za dané zdaňovací období daň v řádu statisíců korun, tak proč by si jí nemohl uplatnit jako náklad v následujícím zdaňovacím období a tak si svůj „výsledek hospodaření“ optimalizovat. Tuto snahu ocenil správce daně dodatečným doměření daně.

Proč dotaci poskytnutou na obnovu malé vodní elektrárny nepoužít na výstavbu rodinného domu

Příjemce dotace obdržel v roce 2003 od Ministerstva průmyslu a obchodu ČR na základě rozhodnutí dotaci na projekt „Obnova malé vodní elektrárny“ (dále jen MVE). Pracovníci finančního úřadu zjistili při kontrole předložených daňových dokladů, že stavební práce na opravě MVE dle přiložených faktur měla provádět stavební společnost. V souvislosti s kontrolou daně z příjmů právnických osob u této společnosti finanční úřad zjistil, že společnost pro příjemce dotace prováděla pouze práce spojené s výstavbou jeho rodinného domu a nikoliv s obnovou MVE. Dále bylo zjištěno, že na základě požadavku příjemce dotace vystavila stavební společnost daňové doklady znějící na opravu MVE, i přesto, že se ve skutečnosti jednalo o práce prováděné na výstavbě jeho rodinného domu.

Vzhledem k tomu, že došlo k porušení podmínek poskytnutí dotace, kvalifikoval toto finanční úřad jako porušení rozpočtové kázně a uložil subjektu odvést do státního rozpočtu neoprávněně použité prostředky a sdělil příslušný předpis penále.

Špatné určení odpisové skupiny

Při daňové kontrole u fyzické osoby za zdaňovací období roku 2003 bylo zjištěno, že uplatnila v daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob odčitatelnou položku podle ustanovení § 34 odst. 3 písmene a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. V tomto případě se jednalo o 10% odčitatelnou položku z celkové vstupní ceny manipulační linky na zpracování dříví. Při kontrole bylo zjištěno, že uvedená manipulační linka sestávala z technologického zařízení a dále ze stavební části. Subjekt tedy chybně zařadil do 2. Odpisové skupiny. V souladu s přílohou č. 1 ZDP sice správně zařadil technologické zařízení manipulační linky do 2. Skupiny ale zbývající stavební část investice měla být zařazena do odpisové skupiny 5 a to v okamžiku, kdy je tento majetek uveden do stavu způsobilého k užívání. Odčitatelnou položku 10% je možné uplatnit jen u odpisových skupin 1, 2 a 3.

Správce daně tedy neuznal subjektu odčitatelnou položku z hodnoty investice, kterou tvořila její stavební část. Chybné zatřídění tohoto majetku mělo vliv i na výši daňových odpisů, které subjekt uplatnil do nákladů na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Tím, že daňový subjekt špatně zařadil stavební část investice, snížil svou daňovou povinnost. Byla mu tedy doměřena.

Krácení daně

Finanční úřad provedl kontrolu daně z příjmů fyzických osob za roky 2002 až 2005. Kontrola byla provedena u fyzické osoby s předmětem činnosti taxislužba. Již před zahájením kontroly správce daně v rámci vyhledávací činnosti zaslal výzvy k součinnosti několika bankám v České republice. Z jejich zpráv vyplynulo, že daňový subjekt má u několika bankovních institucí uloženy na svých osobních účtech částky v řádech několika milionů Kč. Správce daně provedl další šetření, kdy zjišťoval úložky na jednotlivých účtech v průběhu kontrolovaných let. Poté vyzval daňový subjekt k prokázání původu těchto peněz, které při porovnání s podanými daňovými přiznáními očividně nepocházely ze zdaněných zdrojů. Obraty vykázané v daňových přiznáních se totiž pohybovaly v řádech statisíců a výsledné základy daně se pohybovaly mezi ztrátou několika set tisíc a základem daně několika desítek tisíc korun. V průběhu kontroly se daňový subjekt několikrát dostavil k podání vysvětlení a vždy si přichystal vysvětlení o původu těchto peněz, od tradiční půjčky od matky, nebo mrtvé babičky, či příběh o výhodném nákupu a prodeji akcií, který uskutečnil již ve svých 15 ti letech. Vzhledem k tomu, že ani jedno vysvětlení prokazatelně nedoložil žádným věrohodným důkazním prostředkem, správce daně kontrolu uzavřel a vklady na účty, které byly uskutečněny v kontrolovaném období, doměřil jako příjem.

Daň z příjmů fyzických osob

Při kontrole daně z příjmů za zdaňovací období roku 2004 zjistil finanční úřad, že daňový subjekt provozující zemědělskou činnost za spolupráce své manželky vedl daňovou evidenci a výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatnil podle § 24 zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v prokázané výši. V roce 2005 daňový subjekt vedl rovněž daňovou evidenci, ale výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatnil v souladu s ustanovením § 7 odst. 9 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., procentem z příjmů.

Při kontrole správce daně zjistil, že daňový subjekt neupravil v souladu s § 23 odst. 8 citovaného zákona rozdíl mezi příjmy a výdaji, z něhož se vychází pro zjištění základu daně za zdaňovací období roku 2004 o výši závazků a nespotřebovaných zásob, které vykázal v příloze č. 1 k daňovému přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2004.

Na základě zjištěných skutečností správce daně poplatníkovi dodatečně vyměřil daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2004 ve výši několika set tisíc korun a jeho spolupracující manželce ve výši též několika set tisíc korun. Finanční úřad neshledal důvody pro postup podle § 8 trestního řádu.

Kursově rozdílly

Daňový subjekt podnikající na základě živnostenských listů s předmětem činnosti zprostředkovatelství a koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje vede daňovou evidenci a pořizuje zboží ze zahraničí. Při daňové kontrole bylo zjištěno, že se v jeho daňové evidenci nacházejí ve výdajích také výdaje za kursově rozdílly. Správci daně vznikla pochybnost o oprávněnosti zahrnutí těchto výdajů do výdajů na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů dle § 24/1 ZDP, neboť kursově rozdílly v daňové evidenci nemohou vznikat. V daňové evidenci se příjmy a výdaje v cizí měně přepočtou na českou měnu v souladu s ustanovením § 38 odst. 1 ZDP a evidují se až tyto skutečné přepočtené příjmy a výdaje. Proto správce daně vyzval daňový subjekt k prokázání oprávněnosti uplatnění těchto výdajů.

Během důkazního řízení bylo zjištěno, že k těmto kursovým rozdílům došlo chybou účetní. Faktury totiž hradil daňový subjekt z úvěru a kursově rozdílly účetní počítala jako rozdíl mezi hodnotou faktury počítanou kursem ke dni úhrady faktury dodavateli bankou a hodnotou faktury počítanou kursem ke dni splátky úvěru bance.

Vzhledem k tomu, že v daňové evidenci se evidují pouze skutečné výdaje (v tomto případě úhrady faktur dodavateli bankou), nevznikají žádné kursové rozdíly. Z tohoto důvodu zvýšil správce daně základ daně o částku řádově statisíců korun a dodatečně stanovil daň z příjmů fyzických osob ve výši statisíců korun.

Hrát „mrtvého brouka“ se nemusí vyplatit

Měsíc březen je pro podnikatele těžké období, je tady čas podání daňového přiznání a čas placení daní. Jeden podnikatel ve středočeském kraji si proto řekl, že by to musel být „pech“, aby si finanční úřad vzpomněl právě na něho a tak se rozhodl daňové přiznání vůbec nepodávat. Vyhnul se tak problému, kde sehnat peníze na daň. A protože to jeden tok vyšlo, tak si to druhým rokem zopakoval. Ale to už finanční úřad zasáhl, vyzval subjekt k podání přiznání. Podnikatel se i přesto rozhodl nereagovat, a daňové přiznání nepodal. Finanční úřad se tedy rozhodl pro kontrolu jeho účetnictví, kde objevily položky, které s podnikatelskou činností vůbec nesouvisely. A navíc měli i informace o dalších příjmech, které podnikatel do účetnictví ani nezahrnul. Po sečtení to sumárně dělalo téměř půl milionu dluhu na daních. Takže si poplatník akorát přihoršil.

5. Dopad daňových úniků do dalších fiskálních a rozpočtových nástrojů

Fiskální politika je hospodářská politika, pomocí níž se snaží veřejná správa ovlivnit vývoj ekonomiky. Dosahuje toho změnami výše a struktury veřejných výdajů a daní.

Fiskální politika má funkci jak mikroekonomickou, tak makroekonomickou. Dále členíme na funkci alokační, redistribuční a stabilizační. Alokační funkce státu souvisí se zabezpečováním veřejných statků, které nemohou být zjišťovány a poskytovány prostřednictvím tržního systému. Redistribuční funkce je spojena s přerozdělováním části hrubého domácího produktu na zmírnění sociálních nerovností. Stabilizační funkce státního rozpočtu se snaží o stabilizaci tempa ekonomického růstu, vývoje nezaměstnanosti i cenového vývoje. Všechny tyto funkce mají jedno společné, nástrojem vlády k jejich dosažení jsou daně. Ty tvoří největší část příjmů veřejných rozpočtů. Pro představu, celkový příjem státního rozpočtu v roce 2004 dosáhl téměř 770 miliard korun, z toho 95,2 miliardy tvořila daň z příjmů fyzických osob.

Z tohoto vyplývá, že celková výše vybraných daní ovlivňuje, zda bude státní rozpočet vyrovnaný či ve schodku. Cílem fiskální politiky by tedy mělo být zkvalitnění daňové legislativy a minimalizace daňových úniků. Tím by zabránily i dalším únikům ze státního rozpočtu. To jsou ty, které přímo navazují na daňové úniky. Protože ze základu daně se odvíjí také odvody na sociální a zdravotní pojištění. Konkrétně sociální pojištění slouží na pokrytí velké části státního rozpočtu. Na tuto problematiku navazuje i zneužívání sociálních dávek. Tím, že se poplatníci snaží snížit svou daňovou povinnost, se mnohdy dostanou do ztráty a přiživují se tak na státu ještě požadavkem na sociální podporu.

6. Možnosti bránění daňovým únikům v ČR

Možnosti jak bránit daňovým únikům musejí vycházet ze zákona. Tím chci poukázat na to, že nejdříve by byla potřebná nová kvalitní legislativa. Můžeme čerpat ze zkušeností jiných států či z legislativy, která v České republice fungovala již dříve.

Pokud se nepodaří předcházet daňovým únikům, měla by vše zachránit daňová kontrola. Ta může přijít jednou za čtyři roky, ale i za sto let. Protože i když se u nás nedá mluvit o daňovém ráji, lze městskou část Praha – Modřany, Ostrava 1, Praha – Holešovice či Pardubice považovat za velmi příznivá místa k podnikání. Díky velkému počtu firem a podnikatelé a nedostatečnému počtu pracovníků odboru kontroly je velká šance, že kontrola nikdy nepřijde.

6.1. Daň z příjmů fyzických osob na Slovensku

Na Slovensku byl po rozpadu Československa v roce 1993 podobný daňový systém jako v České republice. Pro daň z příjmů fyzických osob používali pět sazeb, 10%, 20%, 28%, 35% a 38%. Ale 1. 1. 2004 prošlo Slovensko velkou daňovou reformou, která měla za cíl odstranit nedostatky a deformace v daňovém právu. Dle slov Ivana Mikloše na semináři o chystané reformě: “Při daňové reformě vycházíme z principů spravedlnosti, neutrálnosti, vyloučení duplicity zdanění, jednoduchosti a jednoznačnosti a efektivnosti daňového systému. Očekáváme také výrazné efekty ve snižování daňových úniků. Nižší sazba znamená nižší motivaci unikat daňové povinnosti a rovná daň pomáhá zjednodušit daňovou legislativu. Nejvíc příležitostí pro daňové úniky nabízí složitý zákon, který je nepřehledný s množstvím sazeb a výjimek. Předpokládáme, že zavedením rovné daně se vytvoří podmínky pro zjednodušení a kontrola celého systému.“

6.1.1. Daň z příjmů upravuje zákon č. 595/2003 Z.z., o dani z příjmů, účinný od 1. 1. 2004.

Poplatník daně, předmět daně a zdaňovací období jsou definovány stejně jako v České republice. V současné době používá Slovensko lineární sazbu daně. Ale přesto si zachovalo progresivní povahu sazeb daně, jelikož nadále existuje částečná progresse ve formě dvou sazeb, a to 0% do výše nezdanitelného minima a 19% na část příjmu přesahující nezdanitelné minimum. Nezdanitelné minimum se vypočítá jako 19,2 násobek životního minima platného k 1.1. příslušného zdaňovacího období. Ten, kdo vydělává málo, nebude vlastně platit vůbec žádnou daň. Prvních 80 832,- Sk se nezdaňuje vůbec.

Osvobození

Příjmy

- a) z pronájmu nemovitostí, pokud nejde o příjem z podnikání
- b) z příležitostných činností
- c) z převodu opcí
- d) z převodu cenných papírů
- e) z převodu členských práv družstva nebo účasti ve společnosti k.s. či s.r.o.

Osvobozené jsou ty příjmy, které po odečtení možných výdajů nedosahují do výšky pětinasobku životního minima.

Daňový bonus

Za rok 2007 činí daňový bonus na dítě 400 Sk na měsíc. Aby si poplatník mohl uplatnit bonus na vyživované dítě musí mít příjmy alespoň ve výšce 6násobku minimální mzdy za zdaňovací období. Daňový bonus je možné uplatnit do výše daně z příjmů fyzických osob. Pokud je daň nižší než daňový bonus, může poplatník požadovat vyplacení částky ve výši rozdílu mezi sumou daňového bonusu a sumou daně. Takže zatímco v České republice se podporují rodiny, které nedosahují velkých příjmů, na Slovensku je podpora opačná. Daň je odpuštěna (formou daňového bonusu) tomu, kdo má příjem větší a tedy i odvádí vyšší daň.

Zálohy na daň z příjmů

Zálohy na daň z příjmů se neplatí, pokud daňová povinnost nepřesáhla 50 000 Sk. Nad 50 000 až do výše 500 000 Sk se platí zálohy pololetně ve výši 25% poslední známé daňové povinnosti. Jsou však splatné čtvrtletně, vždy k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí. Pokud je daňová povinnost nad 500 000 Sk platí se zálohy měsíčně ve výši 1/12 poslední známé daňové povinnosti. Splatné vždy do posledního dne v měsíci.

Paušální výdaje

Paušální výdaje jsou pro všechny činnosti podnikání ve stejné sazbě. A to 60%.

Nejčastější nedostatky v podávaných přiznáních k dani z příjmů fyzických osob

Právě u daňových přiznání fyzických osob se vyskytuje nejvíce chyb. Mezi poměrně často se opakující nedostatky patří: nesprávně uvedené DIČ, chybějící nebo neúplné informace o manželce (manželovi), na kterého si poplatník uplatňuje nezdanitelnou část, chybějící či neúplné údaje o vyživovaných dětech na účely uplatnění nároku na daňový bonus, matematické chyby, součtové nesrovnalosti, nesprávné zaokrouhlování daňové povinnosti, chybějící přílohy daňového přiznání.

6.1.2. Správa daní a sankce

Na Slovensku působí 112 daňových orgánů, z toho 101 Daňových úřadů, kde pracuje 1 647 daňových kontrolorů. K 31. 12. 2006 bylo k dani z příjmů fyzických osob evidováno 2 157 211 subjektů. Od kterých bylo za rok 2006 vybráno 5 484 mil. Sk. Efektivita daňových kontrol je zhruba 60%.

Sankce za pozdní podání daňového přiznání a pozdní úhradu daňové povinnosti

Při podání daňového přiznání po předepsané lhůtě může správce uložit poplatníkovi pokutu až do výše 500 000,- Sk, nejméně však 1 000,- Sk.

Výška sankčního úroku při pozdní úhradě daňové povinnosti se vypočítá z dlužné částky jako 4násobek základní úrokové sazby NBS platné v den vzniku daňového nedoplatku. Sankční úrok se počítá za každý den zmeškání, začínající dnem následujícím po dni splatnosti až do dne přijaté platby. Sankční úrok není předepsán, pokud nepřesáhne v jednotlivém případě 500,- Sk.

Rok 2004 byl pro Slovensko dle makroekonomických údajů úspěšný. Snížila se nezaměstnanost, hrubý domácí produkt vzrostl o 10% oproti roku 2003 a reálná mzda vzrostla. Dle Světové banky nabízí Slovensko velmi dobré podmínky k podnikání.

Rovná daň zjednodušuje přímé zdaňování. Snížila počet sazeb z 21 na 1. Snížila počet výjimek o více než 80% a také snížila počet slov zákona a tím ho zjednodušila. A podle německých listů se Slovensko proměnilo z postkomunistické země v karpatského tygra.

7. Návrhy de lege ferenda

Problematika daní je velmi složitá a proto nelze jednoznačně určit, jak by se měl zákon změnit, aby vše fungovalo. Ale je třeba co nejvíce eliminovat nejasné formulace v zákonech a také zjednodušit jejich znění. Mnohdy zákon problematiku zbytečně komplikuje a ustanovení, které obsahuje pár bodů je rozepsáno na několik stran. Vzhledem k tomu, že daňové úniky se vyskytují i ve státech s kvalitní legislativou je potřeba se zamyslet i nad morálkou daňových subjektů.

Jedna ze změn, která přispěje ke zmenšení daňových úniků, je dle mého názoru zavedení rovné daně. Vzhledem k tomu, že tento pojem je v české legislativě nový, lze jen odhadovat, jaký vliv ve skutečnosti tato změna bude mít, ale z poznatků ve státech kde rovná daň funguje několik let, lze doufat ve zlepšení.

Určitě by bylo třeba upravit předpisy, které se týkají daňově uznatelných výdajů, kde dochází k nejvíce chybám. Jak úmyslným či neúmyslným. S tímto souvisí paušální výdaje. Které vlastně umožňují daňové úniky legálním způsobem. Protože jedna z výhod využívání paušálních výdajů je nevedení účetnictví. Což samo vybízí k daňovým únikům. Není žádný záznam o činnosti. V této věci bych doporučila zavést jednotné procento pro všechny ekonomické činnosti. Dále by paušální výdaje měli být dostupné jen pro drobné podnikatele. Kde využitím dochází k úspoře na administrativních nákladech. Určitě by neměli mít možnost využívat paušální výdaj podnikatelé, kteří vedou účetnictví.

Také by bylo třeba upravit podmínky pro vedení daňové evidence. Používání daňové evidence by mělo být umožněno jen drobným živnostníkům. A to kvůli lepší průkaznosti a také by se lépe prováděla kontrola. Pokud jde třeba o podnikání ve stavebnictví a živnostník vykazuje obrat kolem 10 000 000 Kč nelze mluvit o drobném podnikání, vzhledem k obsáhlosti evidence. Finanční úřad má potom větší náklady na provedení kontroly, vzhledem k horší průkaznosti.

Jak již bylo uvedeno, na placení daní má velký vliv morálka společnosti, etika podnikání a také výše rizika, které daňový poplatník podstupuje obcházením zákonů. Riziko, že bude kontrolou odhaleno jeho jednání, je i díky legislativě poměrně malé. Nejen díky nedostatku pracovníků v odboru kontroly, ale i díky četnosti změn právních předpisů. Měla by být posílena kontrolní a vyhledávací činnost správců daně.

Možná by stálo za úvahu, zaměřit se při tvorbě legislativy na prokazování majetku podnikatele. Není výjimkou, že daňový subjekt vykazuje během několika let daňovou ztrátu a přitom vlastní několik osobních automobilů a rodinných domů. Tito podnikavci se ale nespokojí jen s „úsporou“ na daních, ale ještě si zažádají o sociální přídavky. A tam by měl být zákon tvrdší. Ovšem vždy by se mělo přihlížet na Základní listinu práv a svobod. Ve většině zemí už běžně funguje, že poplatník musí prokázat nabytí majetku nejen tím, že mu byl darován od příbuzných.

7.1. Reforma daňového systému

Ministerstvo financí uveřejnilo teze k plánované reformě daňového systému do roku 2010. Mělo by se jednat o první skutečně komplexní reformu daňového systému České republiky od roku 1993. Reforma by se měla opírat o tři základní pilíře, a to reforma zdaňování příjmů, reforma daňového procesu a institucionální reforma. Dále bych chtěla citovat Ministerstvo financí, které podrobněji popisuje plánovanou reformu.

Cílem hospodářské politiky každého státu je přispívat k hospodářskému růstu, k růstu životní úrovně každé domácnosti a k příznivějšímu podnikatelskému prostředí. Jedním z nejdůležitějších faktorů jsou daně. Prostřednictvím daní jsou financovány veřejné statky, které slouží k zajištění hospodářského růstu a životní úrovně obyvatel, na druhé straně představují daně pro domácnosti i podnikatele újmu zahrnující jak přímou platbu daní, tak další náklady vyvolané daňovým systémem. Pro Státní správu pak daně představují nejen daňové příjmy, ale administrativní náklady spojené s výběrem. V tomto duchu jsou daně vždy břemenem, překážkou růstu. Cílem dobré daňové politiky jakožto součásti celkové hospodářské politiky státu je snaha, aby toto břemeno, tato překážka byla co nejmenší.

Cíle reformy daňového systému 2010

Z posouzení stavu v jednotlivých státech lze usuzovat, že v České republice existuje prostor pro snižování jak administrativních, tak i vyvolaných nákladů daňového systému. Hlavním cílem tedy je snížení administrativní zátěže pro poplatníky a státní správu. Toho docílíme maximálním zjednodušením legislativy, a maximálním zjednodušením správy daní.

Návrhy Ministerstva na zjednodušení legislativy a správy daní

- Zákony založené na zásadách, principech a obecných pravidlech
- Snižování počtu daní a odvodů
- Zjednodušení a zrychlení daňového procesu
- Jedno výběrní místo (sloučení výběru daní, cel a pojistného)
- Sjednocení vyměřovacích základů daně z příjmů a pojistného
- Klientský přístup k poplatníkům
- Centralizace a elektronizace procesů při vytváření efektivní organizace výběru daní a odvodů

Obsah reformy daňového systému

Přehlednější uspořádání textu zákona

- Stávající zákon vznikl v roce 1992 a od té doby byl již 92x novelizován. Řada novel přinesla zásadní změny zdaňování příjmů. To se podepsalo na textu zákona, který se na řadě míst stal nepřehledným. Nový zákon by měl obsahovat logičtější, strukturovaný text a důsledně oddělit ustanovení týkající se fyzických a právnických osob či podnikatelů a nepodnikatelů.

Posílení boje proti vyhýbání se daňové povinnosti a obcházení zákona a důsledné prosazení základních zásad a principů zákona

- Hlavní funkcí bude vytvoření stabilního právního prostředí a zamezení kasuistickému a účelovému uplatňování zákona

Jednotný základ pro stanovení výše daně z příjmů, sociálního a zdravotního pojistného

- Reforma předpokládá v souvislosti s vytvořením jednoho výběrného místa i jednotný základ pro všechny tři druhy plateb.

Reformou by měla projít také samotná daňová správa. Ta bude mít za cíl snížit náklady na ní vynakládané a tak zvýšit její efektivitu. Konkrétně to bude znamenat nahrazení stávajících 199 finančních úřadů pouze 93 úřady umístěnými v okresních městech. Také se plánuje klást větší důraz na klientský přístup, který bude spočívat například v lepším poskytování informací ze strany veřejné správy občanům a firmám prostřednictvím informačních center.

Nový návrh daňového řádu, který by měl nahradit současný zákon o správě daní a poplatků, vychází ze zhodnocení účinnosti dosavadní právní úpravy, přihlíží k vývoji právní teorie a reflektuje změny v ostatních právních oblastech. Vychází z tradic berní správy na našem území, z judikatury Nejvyššího správního soudu Republiky Československé, současné judikatury Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a krajských soudů vykonávajících působnost ve správním soudnictví. Tak jako se postupně propojují ekonomiky jednotlivých států, sblíží se i postupy pro realizaci berních práv a povinností. Očekávaným přínosem by tak mělo být zlepšení a zefektivnění fungování správy daní. Přijetí daňového řádu by tak mělo hlavně zajistit větší právní jistotu daňových subjektů i správců daně, protože návrh reaguje na zkušenosti s problémy interpretace původního zákona, kdy docházelo k rozdílným rozhodováním v obdobných případech krajskými soudy i jednotlivými správci daně.

8. Závěr

Největším problémem je dle mého názoru častá a mnohdy nepřehledná novelizace zákonů. Například živnostenský zákon byl za deset let své platnosti 54krát novelizován. Což jsou stěží schopni sledovat pracovníci úřadů, natož živnostníci, kteří často nemají dostatečné vzdělání a hlavně se musejí zabývat samotným podnikáním. Ve většině případů živnostníci vykonávají práci samostatně bez zaměstnanců a „papírování“ dávají dohromady po večerech. Jen nastávající legislativa daňových zákonů zabere nemalý čas daňovým poradcům, hodiny školení a konzultací na finančních úřadech, kde bohužel nejsou úplně připraveni.

Čelit daňovým únikům by se dalo jen s novou kvalitní legislativou. Daňové zákony jsou v dnešní době velmi nesrozumitelné, a pokud se jimi přímo nezabýváme, mohou nám způsobit nemalé problémy. Výklad některých zákonů není příliš jasný a pracovníci na finančním úřadu s nimi mají také problém. Často se stává, že kontrolující nemá ponětí o podnikatelské činnosti kontrolovaného subjektu a bohužel nemá ani velký zájem něco kontrolovat. Česká legislativa ohledně vybírání daní a postihů za jejich krácení má stále mnoho nedostatků. Přitom náklady na výběr daní jsou v České republice jedny z nejvyšších na světě. Tím se potvrzuje, že čím komplikovanější zákon, tím dražší výběr daní.

Daňová opatření vlády, od které se očekávalo zlepšení legislativy, nepřinesla zjednodušení daňového systému a výběr daní. Naopak se po změně stropů vyměřovacího základu zvýší odvody na sociální a zdravotní pojištění. Což může mít za následek zvýšení daňových úniků.

Na tvorbě daňových zákonů se odráží mimo jiné i skutečnost, že daňové právo je obor práva, který svoji podstatou podléhá ekonomickému vývoji a také politickým vlivům. V důsledku těchto vlivů jsou časté změny daňových zákonů. Ty by se ale neměli měnit dle politické situace, ale měli by především splňovat požadavky jejich uživatelů. A to daňových poplatníků a správců daně.

Správná daňová kontrola by měla přinést ponaučení daňovému subjektu o nedostacích v jeho evidenci a nesprávných postupech. Většina živnostníků uvítá, když se kontrola koná v začátcích jejich podnikání, aby mohli případné nedostatky odstranit včas. Bohužel se na kontrolu pohlíží jen jako na způsob státu jak dostat ještě více peněz z daňových poplatníků. Naopak by mělo jít hlavně o zabránění nejen podvodům ale i neúmyslným únikům, ke kterým dochází díky špatnému výkladu daňových zákonů. Ke zlepšení daňových kontrol by určitě přispělo periodické kontrolování každého subjektu. Podobně je tomu u OSSZ. Každé dva roky kontrolují všechny subjekty, zda odvádějí pojistné za zaměstnance ve správné výši. A tím předcházejí podvodům a také včas odhalují nesrovnalosti. Pokud by se zavedly pravidelné kontroly, snížily by se i náklady na jejich provádění. Hlavně by nedocházelo k tak vysokým penalizacím, takže by byli i snáze vymahatelné.

Literatura

1. Česká daňová správa: *Výroční zpráva české daňové správy*. 2005
2. Boněk, V.: Vědecká konference, *Správa daně*. 10. ročník, 2007
3. Brychta, I., Pilátová, J. a kolektiv autorů: *Daňově uznatelné náklady od A do Z*. Praha: Verlag Dashofer, 2007
4. Kobík, J.: *Daňová kontrola*. Praha:ASPI, 2006
5. Kršková, B.: *Daňová politika ČR*, Brno, 2006
6. Marková, H.: *Daňové zákony*, Praha:GRADA,2008
7. Mikloš, I.: Seminář, *Daňová reforma na Slovensku*. Národní dům na Vinohradech, 26.5.2003
7. *Meritum Daně 2007*. Praha:ASPI, 2007
8. www.cds.mfcr.cz
9. www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2005/
10. www.drsr.sk
11. www.ekonomika.ihned.cz/1-10071850-13455960-001000_d-41
12. www.finance.cz/zpravy/finance/145172/
13. www.ihned.cz/1-1076520-16788700_d-e2
14. www.kdpcr.cz
15. www.mesec.cz/clanky/dozor-na-statnimi-financemi-za-prvni-rpubliky/
16. www.mesec.cz/clanky/rovna-dan/

Děkuji paní Ing. Sedlákové z finančního úřadu v Týně nad Vltavou za konzultace.

